

8. Biudzhet Ukrainy; Derzhavnyi borh Ukrainy [Elektronnyi resurs] // Tsina derzhavy. – 2018. – Rezhym dostupu do resursu: <http://cost.ua/budget/revenue/>.

Дані про автора

Маршалок Тарас Ярославович,

к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики, Тернопільський національний економічний університет

e-mail: marshaloktm@gmail.com

Данные об авторе

Маршалок Тарас Ярославович,

к.э.н., доцент кафедры налогов и фискальной политики, Тернопольский национальный экономический университет

e-mail: marshaloktm@gmail.com

Data about the author

Taras Marshalok,

PhD, Associate Professor, Department of Taxes and Fiscal Policy, Ternopil National Economic University

e-mail: marshaloktm@gmail.com

УДК 339.97

DOI: 10.5281/zenodo.1482877

РАДЗИЄВСЬКА С.О.

Посилення ролі держави в управлінні економікою як шлях забезпечення економічного прориву

Світлій пам'яті Богдана Гаврилишина присвячується

У статті розглядається сучасний стан економіки України, констатується незадовільний тренд її розвитку. Підкреслюється, що процес становлення ринкової економіки України відбувався відповідно до рекомендацій Вашингтонського консенсусу, запропонованого як універсальний рецепт побудови сучасної глобальної економіки. Результатом цього стала втрата Україною високорозвинутої промисловості й орієнтація розвитку економіки переважно на сільськогосподарське виробництво, а також на видобуток сировини, її первинну переробку та експорт продукції із низькою часткою доданої вартості. Значна частина висококваліфікованих кадрів не змогла знайти роботу за рівнем своєї кваліфікації, була вимушена працевлаштуватись у сфері торгівлі або емігрувати за кордон. Подолання негативних тенденцій в економіці України потребує відмови від низки настанов Вашингтонського консенсусу, насамперед від ідеології неолібералізму, яка міститься у їх основі та яка не дотримується своєї ж головної настанови утверджувати справедливість. У сучасному світі в умовах розгортання Четвертої промислової революції, впровадження виробництв шостого технологічного укладу кардинально змінюється і економіка. Визначальним фактором стає час реалізації структурно-технологічних зрушень, скорочення якого головним чином залежить від активності держави та національної бізнес-еліти. Посилення цієї активності сприятиме формуванню еко-соціоринкової економіки, економіки знань, справедливості, високих технологій, економіки, здатної підтримувати природне середовище у параметрах, необхідних для збереження екосистеми і попередження кліматичних катастроф. Оптимізація зовнішньоекономічних зв'язків України має надати їй роль мосту між Сходом і Заходом, що сприятиме встановленню між ними взаємовигідних та безконфліктних відносин.

Ключові слова: господарський механізм, Вашингтонський консенсус, реіндустріалізація промисловості, модернізація виробництва, економіка знань, справедливість, високі технології, довілля, глобалізація, економічний прорив.

РАДЗИЄВСКАЯ С.А.

Усиление роли государства в управлении экономикой как путь обеспечения экономического прорыва

В статье рассматривается современное состояние экономики Украины, констатируется неудовлетворительный тренд ее развития. Подчеркивается, что процесс становления рыночной экономики Украины происходил в соответствии с рекомендациями Вашингтонского консенсуса, предложенного как универсальный рецепт построения современной глобальной экономики. Результатом этого стала потеря Украиной высокоразвитой промышленности и ориентация развития экономики в основном на сельскохозяйственное производство, а также на добычу сырья, его первичную переработку и экспорт продукции с низкой долей добавленной стоимости. Значитель-

ная часть высококвалифицированных кадров не смогла найти работу, соответствующую их уровню квалификации, и была вынуждена работать в сфере торговли или эмигрировать за границу. Преодоление отрицательных тенденций в экономике Украины требует отказа от ряда установок Вашингтонского консенсуса, прежде всего от идеологии неоллиберализма, которая находится в их основе и не реализует свою же главную установку на установление справедливости. В современном мире в условиях разворачивания Четвертой промышленной революции, внедрения производств шестого технологического уклада кардинально изменяется и экономика. Решающим фактором становится время реализации структурно–технологических сдвигов, сокращение которого зависит главным образом от активности государства и национальной бизнес–элиты. Усиление этой активности будет способствовать формированию эко–социорыночной экономики, экономики знаний, справедливости, высоких технологий, экономики, способной поддерживать природную среду в параметрах, которые необходимы для сохранения экосистемы и предупреждения климатических катастроф. Оптимизация внешнеэкономических связей Украины должна обеспечить ей роль моста между Востоком и Западом, что будет способствовать установлению между ними взаимовыгодных и безконфликтных отношений.

Ключевые слова: хозяйственный механизм, Вашингтонский консенсус, реиндустриализация промышленности, модернизация производства, экономика знаний, справедливость, высокие технологии, окружающая среда, глобализация, экономический прорыв.

RADZIVEVSKA S.O.

Strengthening the role of the state in the economic governance as the way to ensure economic breakthrough

The paper focuses on the current state of the economy of Ukraine, the negative trend of Ukraine's economy development is emphasized. It is underlined that the process of the market economy creation in Ukraine was organized according to the recommendations of the Washington Consensus, offered as the universal recipe for the modern global economy formation. It has resulted in the drastic decline of Ukraine's high tech production and orientation of development primarily on agricultural production, as well as on the extraction of raw materials, their primary processing, and the export of goods with low added value. The great number of highly skilled professionals could not find job corresponding to their qualifications, and the majority of them was forced either to work in trade or emigrate abroad. Overcoming negative tendencies in the economy of Ukraine requires the refusal of the recommendations of the Washington Consensus, above all of the neoliberalism ideology, forming their basis and contradicting the main postulate of adhering to justice in the world. In the modern world, in the conditions of the Fourth industrial revolution and the implementation of the sixth technological mode, the economy finds itself transformed due to these fundamental changes. The determinative factor has become the right time for the introduction of these structure and technology shifts, the reduction of which depends primarily on the actions of the state and the national business elite. These urgent actions will promote the formation of the socio–market economy, the knowledge economy, approval of justice and high technology, the economy which keeps the environment in the parameters required for the functioning of the ecosystem and for preventing climatic disasters. Optimization of foreign economic relations of Ukraine will enable the country to play the role of the bridge between the East and the West, contributing to mutually beneficial and non–conflict relations between them.

Key words: economic mechanism, Washington consensus, reindustrialization of industry, production modernization, knowledge economy, justice, high technology, environment, globalization, economic breakthrough.

Постановка проблеми. Видатний українець, почесний член Римського клубу Богдан Гаврилишин в одній із своїх останніх надрукованих в Україні статей зазначив: «для того, щоб не просто вижити, а здобути гідне життя у цьому світі, Україні потрібно напружити всі свої сили. Але насамперед треба

добре зрозуміти, що наразі потрібно українському суспільству, щоб воно змогло ефективно функціонувати і розвиватися у всіх сферах своєї життєдіяльності» [1]. І далі наголосив, що світ занадто акцентує увагу на необхідності швидкого одержання прибутку, не турбуючись про сталий розвиток, про

довгострокові цілі, переслідуючи короткострокові інтереси. Одночасно з цим було висловлено думку, що відсталі країни, намагаючись наздогнати найрозвинутіші держави, погіршують ситуацію із збереженням довкілля. З цього випливає, що така тенденція негативна для людства. При цьому залишається відкритим питання стосовно того, в який спосіб їм розвиватися і яким чином подолати кричущу нерівність й несправедливість у світі.

Багато плідних і пророчих думок висказав у цій статті Богдан Дмитрович Гаврилишин і при цьому пов'язав їх з глобалізацією: «Глобалізація обіцяла все для всіх, а особливо те, що всі країни і люди в них стануть багатшими. На ділі багаті країни стали ще багатшими, а багато бідних країн – біднішими в порівнянні до багатих. Всередині цих країн багаті стали багатшими, а бідні пропорційно біднішими. Якщо, наприклад, в США на протязі одного року на початку цього десятиліття число мільярдерів подвоїлось з 200 до 400, то число бідних, себто тих, що живуть нижче офіційного мінімального прожиткового рівня, так і залишилось 48 мільйонів людей». Паном Богданом підкреслюється, що під сильним тиском і «добрими порадами» Заходу про те, як Україні краще економічно трансформуватись, феномен поляризації між багатими і бідними став бачучо-очевидним. Зрозуміло, що цими «добрими порадами» були умови Вашингтонського консенсусу [1], на яких МВФ надавав (і продовжує надавати – згадаймо сучасну вимогу приватизації землі!) Україні позики. Важливо пригадати, що Вашингтонський консенсус виник як результат впровадження у світову економіку неоліберальної парадигми, яка і стала основою розвитку глобалізації, котру було названо неоліберальною [2].

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню стану розвитку економіки України присвячено багато праць провідних вчених, серед яких роботи О.М. Алімова, А.Г. Арсеєнка, Ю.С. Архангельського, В.Д. Базилевича, О.Г. Білоруса, Б.Д. Гаврилишина, В.М. Гейця, В.Г. Герасимчука, В.А. Голяна, А.А. Гриценка, І.Ю. Гужви, І.І. Дахна, П.С. Єщенко, Т.Т. Ковальчука, С.О. Корабліна, Д.Г. Лук'яненко, В.О. Мандибури, В.С. Найдюнова, С.І. Пирожкова, А.П. Румянцева, С.Е. Сардака, В.Р. Сіденка, В.М. Тарасевича, І.В. Уса, А.С. Філіпенка, О.І. Шниркова та інших.

Мета статті – охарактеризувати стан економіки України, його причини і висловити думку сто-

совно того принципово основного, що необхідно скорегувати у господарському механізмі України, щоб українська економіка і суспільство могли ефективно функціонувати і розвиватися.

Виклад основного матеріалу. Практично роботи всіх вищезазначених науковців фіксують факт значного падіння потенціалу української економіки і ставлять питання щодо необхідності внесення серйозних коректив до моделі її розвитку. Ілюстрацією такого висновку слугує те, що «у 1990 р. Україна з обсягом ВВП 567 млрд. дол. була 6-ю в Європі, випереджаючи всі країни з перехідною економікою (у тому числі Польщу, ВВП якої становив 318 млрд. дол.). У 2017 р. наш ВВП, номінований у доларах, сягнув приблизно 100 млрд. дол.» [3, с. 4]. Слід також погодитися з В.А. Голянком, який стверджує, що економіка України за 25 років незалежності, за винятком періоду 2000–2008 років, коли кон'юнктура на світових сировинних ринках сприяла нарощенню обсягів експорту мінеральної сировини та продуктів її первинної переробки, перебуває в кризовому стані [4, с. 5]. Загальний висновок – господарський механізм України має бути змінений. У контексті підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС і сподівання у недалекому майбутньому стати повноправним членом ЄС стає зрозумілим, що Україна має запровадити якомога швидше такий господарський механізм, який функціонує в ЄС. В основу господарського механізму ЄС покладено висунуту й розроблену членами Римського клубу концепцію сталого розвитку. Саме на основі цієї концепції у ЄС було впроваджено еко-соціоринкову економіку, яка, на думку Президента Української асоціації Римського клубу Віктора Галасюка та асоційованого члена Римського клубу Віктора Вовка, має бути запроваджена в Україні, – необхідно об'єднати політичну і економічну свободу, соціальну справедливість та екологічну безпеку, мінімізувати негативний вплив людської діяльності на середовище і зберегти його для майбутніх поколінь [5].

Ресурси еко-соціоринкової моделі економіки України. Ставлячи завдання впровадження еко-соціоринкової моделі економіки України, необхідно попередньо виявити наявність тих ресурсів, які необхідні для ефективною реалізації цієї моделі. Вивчення історії розвитку народного господарства України свідчить, що Україна має такі ресурси. Адже добре відомо, що у роки існування

СРСР Українська РСР була однією із найрозвиненіших союзних республік і рівень життя її населення перевищував його нинішній рівень.

У роки незалежності економіка України, включившись у процеси глобалізації, розвивалася за рекомендаціями Вашингтонського консенсусу і за визначенням дослідників перетворилася на сировинний придаток розвинутих країн, втративши 35% свого потенціалу, що за даними Світового банку є найгіршим у світі результатом. Україна втратила третину свого реального ВВП, у той час, як у 1990 р. за розміром ВВП на одну особу (за паритетом купівельної спроможності) Україна мала кращі показники, ніж Малайзія, Польща, Білорусь, і такі самі, як Туреччина і Румунія [5].

Слід враховувати, що, приймаючи участь у процесах глобалізації, країна може не лише не одержувати певні доходи, але й нести збитки, перетворюючись на донора розвинених країн центру. Саме це й відбулося з Україною, якій є «що» втрачати і «від кого» захищати, оскільки вона володіє значним природно-ресурсним потенціалом: 0,44% території світу або 5,7% території Європи, що є другим за величиною серед країн Європи; частка України щодо площі чорноземів у світі складає 8,7% (27,8 млн. га); 7% прісної води; понад 20% промислових запасів залізної руди країн Європейської частини СНД; понад 80% марганцевих руд; 50% промислових запасів кам'яного вугілля Європейської частини СНД; 80% бентонітових глин. І таке багатство припадає лише на 0,6% населення планети. Таке становище робить Україну привабливою для країн ближнього і далекого зарубіжжя, що є фактором загрози. І ефекти глобалізації, які отримують країни «центру», значною мірою формуються за рахунок країн «периферії», що виступають постачальниками дешевих ресурсів і робочої сили, до числа яких відноситься й Україна. Запобігти такій ситуації можна лише посиливши якість національного державного регулятивного механізму [6, с. 57–61].

Безпрецедентне падіння економіки України супроводжувалося її тінізацією, монополізацією, технологічною примітивізацією виробництва та експорту товарів, посиленням фінансової та енергетичної залежності [5]. Вразливість економіки України визначається її структурними недоліками, які проявляються у спеціалізації на виробництві та експорті продукції з низькою часткою доданої вартості. Гострою стала проблема необ-

хідності структурної перебудови економіки України, припинення технологічної деградації промисловості України та її реіндустріалізації [7;8].

Досліджуючи структурну перебудову економіки України, д.е.н., відомий економіст-кібернетик, колишній співробітник Інституту кібернетики НАН України, учень академіка В.С.Михалевича, Юрій Семенович Архангельський підкреслює, що минулі після розробки Програми структурної перебудови економіки України роки не дали належного результату в промисловості: частка машинобудування не лише не збільшилася, а й зменшилася з 16% (1990 р.) до 6,1% (2017 р.). Щоправда, деяких успіхів досягнуто у сільському господарстві, зокрема вдалося збільшити збір валу зерна з 50 млн. до 60 млн. т. На погляд вченого, серед основних факторів, які впливають на зміну структури економіки, є падіння рентабельності, відсутність зростання інвестицій, зниження деяких податків, ослаблення державного керування економікою тощо. Динаміка рентабельності свідчить про те, що надії на її зростання не виправдалися [9].

У міру збільшення частки приватної власності рентабельність економіки падає. Частка приватної власності в загальному обсязі власності України становить лише 16%, тоді як у США – 32%. Приватизація, на яку покладали надії щодо зростання ефективності економіки, не виправдала їх. Очікуваного зростання рентабельності та інвестицій не відбулося, а саме зростання цих факторів мусило забезпечити структурну перебудову економіки.

На основі проведеного аналізу і посилаючись на видатних американських вчених П.Самуельсона і Дж.Стігліца, Ю.С.Архангельський доходить висновку, що ефективним виглядає посилення ролі держави у координації роботи підприємств, вважає доцільним відновити координацію планів підприємств через центральні міністерства й відомства на чолі з Мінекономіки, яке слід знову перетворити на оновлений Держплан, як пропонував відомий економіст, член-кореспондент НАН України О.С.Ємельянов [9].

Провідні співробітники Інституту економіки та прогнозування НАН України В.В.Зимовець та Н.М.Шелудько доводять, що неможливо забезпечити модернізацію підприємств реального сектору через ринкові механізми та наголошують на необхідності реанімації концепту економічного націоналізму та активізації державної участі у фінансуванні пріоритетних інвестиційних проєк-

тів [10], тобто щось подібне до того досвіду, який успішно реалізується у Китаї.

У літературі обґрунтовується теза про формування сировинної моделі української економіки спочатку за рахунок експортного буму підприємств гірничо-металургійного комплексу та хімічної промисловості, яких змінили підприємства аграрного сектору. Домінування експортоорієнтованих галузей національної економіки (спочатку гірничо-металургійний комплекс, а потім аграрний сектор), на думку В.А.Голяна, дозволяє говорити про виникнення українського феномену «голандської хвороби» та вітчизняного рецидиву «ресурсного прокляття», які в умовах глобального падіння цін на сировину і продукти її первинної переробки запрограмували нову фазу стагнації вітчизняної економіки, що проявилось у девальвації національної грошової одиниці [4, с. 5].

Сучасний стан української економіки глибоко висвітлюються в Аналітичній доповіді «Структурні трансформації у світовій економіці: виклики для України», у якій фіксується вражаючий за масштабом процес відносного стиснення сектору промисловості України і робиться висновок, що процес постіндустріалізації в Україні є наслідком не стільки випереджаючого розвитку сектору послуг (хоча успіхи України в розвитку мереж торгівлі, мобільного зв'язку, комп'ютерних послуг і мереж Інтернет безсумнівні), скільки швидкої деіндустріалізації під впливом втрати конкурентоспроможності у відкритій для іноземної конкуренції економіці [11, с. 21]. При цьому звертається увага на те, що увійшовши в процес побудови ринкової економіки з істотно завищеною часткою сільського господарства у ВВП (25,6% у 1990 р. та 20,4% у 1992 р.), Україна знижувала цей показник до 7,5% (2007 р.) і у 2010 р. до рівня 8,4% ВВП, проте у 2015 р. він стрибнув до рівня 14,2% ВВП, трохи опустившись до 13,7% у 2016 р. Це явище стрімкої аграризації колись індустріально розвинутої країни авторами Аналітичної доповіді названо світовим феноменом. Вони вважають, що цей феномен вказує на прямування України в напрямі найменш розвинутих країн світу та бідних країн з високим рівнем боргу і звертають увагу на те, що у розвинутих країнах світу частка сільського господарства є незначною: ЄС – 1,5% (2016 р.) ОЕСР – 1,5% (2015 р.), і в країнах Східної Азії – 5,2% (2015 р.), Латинської Америки і Карибського басейну – 5,6% (2016 р.) [11, с.21].

Україна стала першою в історії країною, яка добровільно відмовилася від промисловості, притому високотехнологічної, що ще 25 років тому назад забезпечувало Україні місце у першій десятці економік світу [12, с.10–11]. При цьому більш за все постраждало машинобудування, питома вага якого у структурі промислового виробництва станом на середину 2016 року складала всього 5,8%, у той час як у 2013 р. цей показник був більше 10%. Причини такого падіння виробництва в галузі машинобудування пов'язані із втратою російського ринку [12, с.11]. В 1991р. в Україні промисловий сектор був на рівні майже 45% ВВП, а в 1992 р. – 50% (в ЄС на той час він був на рівні 30–31%), в 2015 р. – 25,6% (досягши середньосвітового рівня), а частка обробної промисловості – 14% (нижче середньосвітового рівня) [11, с. 21].

Наведемо конкретні приклади. За темпами деіндустріалізації перше місце в Україні займає Запорізька область. Визнані банкрутами і перестали функціонувати Запорізький арматурний завод и Запорізький сталепрокатний завод, на межі закриття Запорізький феросплавний завод, складні часи переживає «Мотор Січ». Прикладом слугує і Запорізький автомобілебудівний завод (ЗАЗ), який за перше півріччя 2016 року випустив усього 4 автомобілі, хоча перед кризовою ситуацією в Україні обсяги виробництва склали декілька тисяч автомобілів щомісяця. Аналізуючи ситуацію, можна спрогнозувати, що ЗАЗ вслід за ще одним відомим запорізьким підприємством, Запорізьким електровозоремонтним заводом, може бути ліквідовано [12, с.11].

З промислової карти України зникли також Дніпропетровський трубний завод, Дніпропетровський комбайновий завод, завод «Дніпрошина», акумуляторний завод «Веста-Дніпро». У березні 2015 року ліквідовано Львівський автобусний завод – устаткування вивезено, а приміщення виставлено на аукціон, через рік банкрутом було визнано завод сільськогосподарської техніки «Львівсільмаш». З 2014 р. експорт до РФ впав у 4,5 рази, але при цьому українські вагонобудівні підприємства не змогли відшукати заміну російському ринку. Авіаційна, аерокосмічна та ракетна галузі – банкрути. «Южмаш» вже не функціонує, тому що має багатомільйонні комунальні борги, а тому відключений від електропостачання [12, с.12].

Авіабудівництво скоротилося до мінімуму: у 2014 році «Антонов» випустив три літаки, у

2015 році – два. Харківський авіаційний завод простоює вже другий рік, а борги по зарплаті досягли 87 млн. грн. Підприємства хімпрому працюють на 10–20% своїх потужностей. У традиційному занепаді знаходиться нафтопереробка. З шести нафтопереробних заводів у законсервованому стані знаходяться п'ять. Надворнянський, Дрогобицький та Херсонський заводи зупинені у 2005–2007 роках. Одеський та Лісичанський НПЗ зупинені у 2014 р., причому останній належить «Роснафті», законсервований після артилерійського обстрілу [12, с.13].

Автори Аналітичної доповіді доходять також узагальнюючого висновку стосовно еволюції макроструктурних параметрів виробництва в Україні упродовж більш ніж чверті століття державної незалежності. Макроструктура виробництва України, поряд із слідуванням позитивному світовому тренду зростання частки сектору послуг у виробництві, зазнала істотних деформацій, пов'язаних із швидким занепадом промислового виробництва, особливо обробної промисловості, виробництва машин та обладнання, та непропорційним розростанням аграрного сектору та сектору з виробництва продовольства. Це є свідченням процесу структурного спрощення економіки та її наближення до структурних характеристик менш розвинутих країн світу [11, с.13]. Ці процеси особливо загострились в останні роки після анексії Росією Криму та розгортання воєнних дій на Сході України.

Причини занепаду економіки України. В Україні з 1994 р. реалізується модель реформування національної економіки, зорієнтована на задоволення потреб великого капіталу, який сформувався у рентоорієнтованих галузях, що загальмувало процеси оновлення основного капіталу і зробило Україну сировинним додатком передових країн світу [4, с. 6]. Йде процес поглинання країни транснаціональним капіталом, держава втрачає основну частину свого суверенітету – економічну, перетворюючись із суб'єкта на об'єкт міжнародних відносин [12, с.13].

Серед відомих економістів, які наголошують на тому, що головна причина кризи в Україні полягає в політиці швидкої, непідготовленої і непродуманої інтеграції вітчизняної економіки в систему міжнародного розподілу праці, можна назвати професора В.Г.Герасимчука, колишнього Міністра економіки України В.І.Суслова, заступника директора Інституту економіки НАН України А.А.Гриценка [13;14]. Серед причин також важливо згадати: реалізацію політики ринкового фундаменталізму, викривлений погляд на дерегуляцію й приватизацію, фанатичну фіскальну консолідацію, невиправдані кредити, здійснення обмеженої монетарної політики Національного банку [5].

Слід враховувати й те, що відповідно до досягнутих домовленостей між країнами-членами СНД, Україна починала своє самостійне існування за відсутності будь-яких боргових зобов'язань, які з часом стали для неї характерним явищем, про що свідчить динаміка валового зовнішнього боргу, розмір якого збільшився після глобальної кризи 2008–2009 рр., а розмір номінального ВВП різко зменшився (табл. 1).

Отже, участь України у неоліберальній глобалізації шляхом впровадження у життя рекомендацій Вашингтонського консенсусу принесла їй, як і багатьом іншим країнам світу, погіршення економічного стану, що особливо виразно проявилось у результатах наслідків для неї першої глобальної кризи 2008–2009 рр. Тому вчені України мають посилити свою участь в обґрунтуванні необхідності відмови від неоліберальної парадигми глобалізації і переходу до її соціальної парадигми, до глобалізації «з людським обличчям».

Соціальні аспекти удосконалення ринкової моделі економіки України. Логічним наслідком погіршення економічного стану України є ускладнення рішення проблеми адаптації України до соціальних стандартів ЄС. С.В.Сіденко зазначає, що зараз за рівнем свого соціально-економічного розвитку, зрілості ринкових відносин та інститутів демократії Україна значно відстає не лише від ядра ЄС, але й від нових членів – кра-

Таблиця 1. Динаміка ВВП і валового зовнішнього боргу України, млн. дол. США

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ВВП	107753	142719	179992	117228	136419	163160	175781	183310	131805	90615	93270
Борг	54512	79955	101659	103396	117343	126236	135065	142079	126308	118729	113518

Джерело: Динаміка валового зовнішнього боргу і ВВП України з 2006 по 2017 рр.

Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua>

їн Центрально–Східної Європи, і для інтеграції України в економічний і соціальний простір ЄС необхідно подолати розрив за багатьма параметрами. І навіть якщо б вдалося швидко перебудувати модель свого економічного розвитку на зразок найбільш успішних країн ЄС, то подолати цей розрив в короткі терміни не вдасться. Так, за розрахунками фахівців, за оптимістичного сценарію навіть більш успішним країнам–новим членам ЄС для подолання цього розриву необхідно, наприклад, Чеській Республіці не менше 12 років, Словаччині – 19, Угорщині і Словенії – 20, а Польщі – 22 роки. Тому попереду, – робить висновок С.В.Сіденко, – важкий і тривалий процес адаптації до умов Євросоюзу і результат його залежить не лише від вихідної величини розриву, але і від низки інших умов – масштабів і ефективності національного фізичного і людського капіталу, економічної і соціальної політики уряду тощо [15, с.187]. І для оцінки перспектив наближення до європейських соціальних стандартів пропонує порівнювати індекс людського розвитку в ЄС та Україні. Навіть без такого порівняння про стан справ говорять дані, подані у табл.2.

Відстають в Україні і рівні доходів працівників. Так, за даними ОЕСР, питома вага оплати праці у ВВП становить в країнах ЄС 60–65%, Канаді – близько 50%, Великій Британії – 56%, США – 58%, Японії – 75%, а в Україні (2007) – 44,6%, загострилася проблема соціальної нерівності [15, с. 194]. В Україні загострилася проблема бідності та еміграції, зокрема молоді і кваліфікованих спеціалістів та науковців. Так, лише за перше півріччя 2015 р. з України до Польщі на роботу емігрувало 411 тис. українців [5]. У лютому 2017 р. Державна служба зайнятості повідомила, що за кордоном працюють 5 млн. українців. З урахуванням чисельності робочої сили в нашій країні (близько 18 млн.) виходить, що, як мінімум, третина з них не можуть знайти гідну (або взагалі якусь) роботу у себе на Батьківщині [16, с. 102].

Особливу стурбованість викликає виїзд за кордон з метою навчання молоді, адже наслідком стає втрата молодого освіченого покоління – майбутнього України. Тому у цілому як економічна, так і

соціальна складові, що характеризують сучасний стан участі України у процесах глобалізації, викликають занепокоєння і потребують корегування для подолання Україною того статусу сировинного придатка, який поки що для неї є типовим.

Реабілітувати і одержавити довгострокове управління економікою. Скорегувати соціально–економічні процеси в умовах діючої неоліберальної глобалізації необхідно шляхом відмови від ідеології та низки порад Вашингтонського консенсусу і виваженої співпраці з його практичним провідником у життя – МВФ, на що цілком слушно і науково доказово вказує народний депутат України (РПЛ), Голова Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, президент Української асоціації Римського клубу, к.е.н. В.Галасюк [17]. Тобто, необхідним стає корегування участі України у процесах глобалізації, посилення у них ролі та виваженості державних рішень, виходячи із національних інтересів.

На користь необхідності корегування участі України в процесах глобалізації свідчить Аналітична доповідь, підготовлена під керівництвом видатного вченого–міжнародника, члена–кореспондента НАН України В.Р.Сіденка. Автор нагадує, що у світі розгортаються процеси кардинальних технологічних змін, які отримали назву Четвертої промислової революції. Так, упродовж найближчих двох–трьох десятиліть нові технології впроваджуватимуться у виробництво, кардинально змінюючи економіку, причому фактор часу їх впровадження відіграватиме вирішальну роль. Загострюється, по–перше, проблема структурної неадекватності економіки України, а, по–друге, роль держави та бізнес–еліти у запровадженні нових технологій і зміні структури економіки. Підкреслюється, що у світовій економічній історії структурно–технологічні зрушення майже ніколи не відбувалися на основі постулатів сучасного неолібералізму. Пасивна роль держави та національної бізнес–еліти за таких умов може призвести до фатальних наслідків [11].

Зазначимо, що Богдан Гаврилишин підсумував у статті, що виховання справжньої політичної патріотичної еліти є ключовим завданням сьогодні

Таблиця 2. Україна у рейтингу людського розвитку

	1990	2010	2015	2016
Місце	45	69	81	84

Джерело: UNDP. Human Development Report 1990, 2010, 2015, 2016.

нішнього дня, відповіддю на ті виклики, які дає сучасна доба [1]. Питання структурної трансформації економіки України, подолання її неадекватності стає екзистенційним: бути чи не бути. Україна потребує перевероту у ставленні до питання економічного розвитку. Переверот, насамперед, у ментальності суб'єктів ринкової діяльності, для яких інноваційність стає головною передумовою виживання. І переверот у ментальності державних службовців, дотичних до питань регулювання економічної діяльності, для яких головним критерієм в оцінці економічної політики мають стати реальні структурні зрушення у напрямі пріоритетного розвитку сучасних технологій і видів діяльності, що є їх носіями.

По-перше, рішення цих задач потребує об'єктивно і без ідеологічних прикрас визначити траєкторію структурної еволюції, яку пройшла Україна від початку незалежності по цей час.

По-друге, необхідно також об'єктивно визначити головні фактори гальмування необхідних економіці країни інноваційно спрямованих структурних зрушень, які ведуть до структурного спрощення і навіть до структурної деградації.

По-третє, потрібно визначити ті соціально-економічні форми, які в принципі здатні запустити процес значної інтенсифікації інновацій і відповідних структурних змін в економіці країни, передбачаючи, що вікно можливостей для таких змін не буде відкритим безмежно довго [11, с. 6–8].

Слід особливо підкреслити важливість усвідомлення неминучості колосальних негативних наслідків продовження практики нехтування довгостроковими орієнтирами розвитку і акцентувати на необхідності реалізації стратегічно орієнтованої економічної політики, на формуванні своєї «культури довгостроковості». Авторами доповіді реабілітується довгострокове управління економічними процесами, адже замість політики обвальної та повальної дерегуляції пропонується політика розумного державного регулювання довгострокових економічних процесів [11, с. 118–120].

Оптимізувати зовнішньоекономічні зв'язки України. Зовнішньоторговельні операції з товарами у 2016 р. Україна здійснювала з партнерами із 226 країн світу. Експортували товари до 198 країн світу, імпортували – із 207 країн. Експорт товарів у 2016 р. становив 36,3 млрд. дол. США та зменшився на 4,6% проти обсягу 2015 р. та на 32,5% проти обсягу 2014 р., ім-

порт товарів – 39,2 млрд. дол., та збільшився на 4,6% і зменшився на 27,9% відповідно. Частка країн ЄС у порівнянні з 2015 р. збільшилась і становила в експорті 37,1%, в імпорті – 43,7% (у 2014 р. – 31,5% та 38,7%).

У структурі товарного експорту у 2016 р. переважали чорні метали – 19,9% від загального обсягу, зернові культури – 16,7%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 10,9%, електричні машини – 5,7%, руди, шлаки й зола – 5,4%, механічні машини – 4,3% та насіння і плоди олійних рослин – 4,2% [18, с. 9]. Продукція АПК складала 42%, чорні метали і вироби з них – 22,9%, разом – 64,9%, тобто продукція з низькою часткою доданої вартості, ціни на яку значно коливаються. Дослідниками експорту України зазначається, що основні товарні групи вітчизняного експорту з 2012 р. значно подешевшали: зернові культури – на 36,1%, жири і масло – на 29,4%, чорні метали – на 38,5%, вироби з них – на 25,5%. За розрахунками, тенденція динаміки цін на вказану продукцію збережеться принаймні до 2020 р., а отже, вітчизняний експорт за умови збереження такої структури буде дешевшати, а країна нестиме збитки [19, с. 35–36]. Автори наведених даних вважають, що, починаючи з 2005 р., аграрний сектор економіки став «локомотивом» зовнішньої торгівлі, хоча він не представлений на світових ринках продукцією широкого асортименту, а Україна потрапила у сировинну аграрну залежність («аграрна пастка»), що спричиняє значне спрощення промисловості та, як наслідок, примітивний та неефективний експорт. На їхню думку, щоб вибратися з цієї «пастки», треба індустріалізувати аграрну сферу.

Сальдо торгівлі товарами у 2016 р. становило від'ємні 2,9 млрд. дол. США. Зовнішня торгівля з країнами СНД відчутно послабилася, експорт до них у 2016 р. порівняно з 2015 р. скоротився на 23%, імпорт – на 18%. Зовнішньоекономічна співпраця з країнами ЄС, навпаки, похвалилася. Експорт до ЄС зріс на 3,7%, імпорт звідти – на 12% проти попереднього року [20, с. 59].

Про ускладнення економічного стану України свідчать такі дані (табл. 3).

Україна бере активну участь у сучасних інтеграційних процесах. Так, наприклад, вже підписано угоди про створення зон вільної торгівлі (ЗВТ) з країнами ЄАВТ, СНД, ГУАМ, а також глибокої всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ГВЗВТ) з країна-

Таблиця 3. Основні соціально-економічні показники України

	2010	2013	2014	2015	2016
Населення, млн. осіб	46,0	45,6	45,4	42,9	42,8
Рівень безробіття населення, відсотків до економічно активного населення у працездатному віці	8,8	7,7	9,7	9,5	9,7
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних робітників, грн.	2239	3265	3480	4195	5183
Середній курс гривні (за період) за 100 дол. США*, грн.	793,56	799,30	1188,67	2184,47	2555,13
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних робітників, дол. США	282,146	408,482	292,764	192,037	202,847
Індекс споживчих цін та цін виробників (грудень до грудня попереднього року), %	109,1	100,5	124,9	143,3	112,4
Індекс цін виробників промислової продукції (грудень до грудня попереднього року), %	118,7	101,7	131,8	125,4	135,7

Джерело: Україна у цифрах 2016. Статистичний збірник. – К., 2017. – 240 с.; Статистичний щорічник України за 2011 рік. – К.: «Август Трейд», 2012. – 558 с.; *Статистика НБУ. Офіційний курс гривні (середній за період) за 100 дол. США. Середньорічні офіційні курси валют НБУ.

ми ЄС. Однак, в умовах погіршення економічних відносин з Росією, вищезазначені існуючі інтеграційні зв'язки країни не змогли компенсувати втрати. Зрозуміло, що для України завдання знайти споживачів нереалізованої продукції – це проблема збереження високотехнологічних виробництв і відповідних висококваліфікованих кадрів, вирішити яку допоможе знаходження нових ринків збуту цієї продукції шляхом розвитку інтеграційних процесів, зокрема з країнами Великої Східної Азії та АТР.

Слід відзначити, що Україна успішно експортує товари до деяких країн Азії та Північної Африки. Певні можливості посилення торговельних зв'язків України з цими країнами можна очікувати внаслідок їх участі у створенні торговельних мегаблоків, на що аргументовано вказують у своїх роботах І.Ю.Гужва і І.В.Ус [21; 22].

Поряд із поширенням експорту на пильну увагу заслуговує реалізація транзитного потенціалу України [23], особливо шляхом участі у мегапроекті Нового шовкового шляху, реалізація якого відкриває для України чималі економічні можливості, насамперед у контексті прокладання транспортних коридорів і постачання азіатських товарів для країн Європи [24]. Певний інтерес для зовнішньоторговельної політики України може становити і використання прихованих торговельних бар'єрів розвинутими країнами [25].

Тому цілком логічно дійти такого висновку: враховуючи своє унікальне географічне розташування, наявність довготривалого досвіду торговельно-економічних відносин з країнами Сходу і Заходу, розвиток ГВЗВТ з ЄС, участь у функціонуванні цілої

низки регіональних інтеграційних об'єднань і підписаних ЗВТ, що охоплюють понад 45 країн, Україна має використати свій геополітичний шанс стати важливою ланкою об'єднання Сходу і Заходу, на що давно вказував Володимир Романович Сіденко.

Розглядаючи різні варіанти позиціонування України в європейському та глобальному економічному просторі й вектори еволюції ЄС, В.Р.Сіденко доходить висновку, що найоптимальнішим форматом позиціонування України є роль «мосту», що слугує ланкою у поєднанні широкого європейського і евро-азіатського економічних просторів, і дозволяє Україні використовувати одночасно переваги, закладені у західному та східному векторах регіональної інтеграції [26, с. 349,357]. Особливу увагу Україна має звертати на розвиток стратегічних відносин з Китаєм й прийняти участь у ініційованому і фінансованому ним проєкті «Один пояс – один шлях» [27].

Сучасний стан економіки України підтверджує те, що значення державного сектору в процесі вирішення глобальних проблем зростає, а його функції змінюються під тиском уявлень про постіндустріальне суспільство. Невдала політика карається відтоком капіталу, збільшенням відсотків по кредитах та великими реальними курсовими коливаннями, успішна політика нагороджується готовністю до ведення власного бізнесу, притоком капіталу з-за кордону, постійно низькими відсотками по кредитах та стабільною вартістю валюти. Звідси цілком логічним виглядає і висновок про те, що державний сектор має вступати в стратегічне партнерство з приватним

сектором [28, с.180–181, 192; 29]. Тому можна вважати, що запозичення Україною в процесі співробітництва з Китаєм його досвіду управління народним господарством допоможе вирішити задачу успішного розвитку економіки України.

Таким чином, шукаючи на Сході нові ринки збуту для своєї продукції, Україна посилить свою роль у зв'язках Західної Європи і Великої Азії та АТР, чому може сприяти й намагання ЄС послабити свою залежність від США, тим більше, що новий президент США поки що загальмував реалізацію трансконтинентальних регіональних угод ТТП та ТТІП. У таких умовах інтеграційні потуги України посилять її роль у глобальних стратегіях КНР, яка впевнено виступає у ролі основного конкурента поки що незаперечного світового гегемона США.

До головних сфер двосторонньої співпраці між Україною і Китаєм відносяться сільське господарство, військово-технічне співробітництво, авіаційно-космічна галузь енергетика, інформаційні технології, транспорт та інфраструктура.

Враховуючи те, що КНР розглядається як неупереджений партнер, що керується принципами невтручання, поваги до територіальної цілісності, співробітництва та гри з ненульовою сумою, послідовно дотримується п'яти принципів мирного співіснування, можна бути впевненим, що посилення інтеграційних зв'язків України з Китаєм, а через нього і з усім Сходом, сприятиме безконфронтаційному розвитку інтеграційних процесів між Великою Східною Азією і Західною Європою. Тим більше, що за певними прогнозами п'ятсотрічна роль Заходу як локомотиву глобального розвитку ослабне на фоні азіатського глобалізму, який неухильно зростає і стає антиподом західного глобалізму. Логічно в такому контексті глобалізувати економіку України через євроатлантичну систему інтеграції і вихід на ринки Китаю, Індії, Африки, Південної Америки [30, с. 11].

Слід погодитися із пропозицією академіка НАН України, засновника української школи глобалістики О.Г.Білоруса щодо необхідності визнати й реалізувати вирішальну роль держави у створенні передумов економічного прориву у якості стратегічного економічного імперативу для України.

Висновки

Таким чином, принципово основним, що необхідно скорегувати у господарському механізмі України, знаходження якого було метою цієї

статті, слід визначити посилення ролі держави і оптимізацію зовнішньоекономічних зв'язків України. Саме завдяки посиленню ролі держави і встановленню оптимальних зовнішньоекономічних зв'язків Україні вдасться вирватися із аграрно-сировинної пастки і стати сучасною індустріальною та економічно розвинутою країною-інноватором, вибратись з боргів, перестати бути донором сировини й талантів для інших, розвинути власне виробництво і економіку.

Вирішення державою соціальних проблем суспільства, покращення системи формування сучасного людського потенціалу як найціннішого капіталу, створення для його використання виробництва VI-го технологічного укладу і забезпечення здорового довкілля сприятимуть формуванню еко-соціоринкової економіки і розквіту України. Про це мріяв великий патріот України, дійсний член Національної академії наук України, почесний член Римського клубу – прекрасна Людина Богдан Дмитрович Гаврилишин, і ми мусимо це здійснити!

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Б. Українські дороговкази на роздоріжжях цивілізації / Богдан Гаврилишин // Сучасність. – 2007. – №10. – С. 58–64. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.clubofrome.org.ua/ukrayinski-dorogovkazi-na-rozdorizhzhayah-tsilivizatsiyi-bogdan-gavrilishin/>
2. Радзівєвська С.О. Співвідношення неолібералізму, глобалізації і фінансіалізації: сутність і основна суперечність / С.О.Радзівєвська // Зб. наук. пр. Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія «Економіка й управління». Випуск 35. – К.: ДЕ-ТУТ, 2016. – С.278–290.
3. Єценко П.С. Від депресії до активізації зростання в економічній та соціальній сферах України / Петро Степанович Єценко // Економіка України. – 2018. – № 2. – С. 3–20.
4. Голян В.А. Економічна криза в Україні: феномен «голландської хвороби» та рецидив «ресурсного прокляття» / В.А.Голян // Економіка та держава. – 2016. – №7. – С. 4–15.
5. Halasiuk V. Strategy Paper. Ukrainian Association of the Club of Rome // Halasiuk V., Vovk V. – November 2016. – 4 p.
6. Ортіна Г.В. Державна політика розвитку реального сектору економіки України: формування та реалізація антикризової стратегії / Г.В.Ортіна. – Харків: НУЦ-ЗУ, 2017. – 416 с.

7. Федулова Л.І. Інноваційний вектор розвитку промисловості України / Федулова Л.І. // Економіка України. – 2013. – № 4. – С. 15–23; № 5. – С. 30–37.
8. Шовкун І.А. Фінансовий потенціал технологічного відтворення у переробній промисловості в регіонах України / Шовкун І.А. // Економіка України. – 2013. – № 2. – С. 38–48; № 3. – С. 27–38.
9. Архангельський Ю.С. Про структурну перебудову економіки України / Юрій Семенович Архангельський // Дзеркало тижня. – 2018. – 14 квітня – 20 квітня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dt.ua/energy_market/pro-strukturnu-perebudovu-ekonomiki-ukrayini-275084_.html
10. Зимовець В.В. Боргове навантаження та інвестиційна дисфункція в реальному секторі економіки України / В.В.Зимовець, Н.М.Шелудько // Економіка промисловості. – 2017. – № 3(79). – С. 82–95.
11. Структурні трансформації у світовій економіці: виклики для України / Аналітична доповідь / Центр Разумкова; В.Сіденко (керівник проекту) та ін. – Київ: Заповіт, 2017. – 182 с.
12. Дикань В.Л. Глобализационные процессы в экономике Украины / В.Л.Дикань, А.В.Кузуб // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – № 58. – С. 9–17.
13. Герасимчук В.Г. Доктринальні основи світової торгівлі продукцією промисловості: протекціонізм і фритредерство / Герасимчук В.Г. // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2016, Вип. 13. – С. 79–85.
14. Гриценко А.А. Архитектоника безопасности экономической и финансовой систем Украины / Андрей Андреевич Гриценко // Актуальні питання фінансової безпеки держави. Зб. наук. праць Міжнар. наук.–практ. Інтернет–конф. «Актуальні питання безпеки фінансової системи держави», м. Харків, 21 лютого 2014 р. – С. 30–35. [Електронний ресурс]. Режим доступу: univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/O7_gricenکو.pdf
15. Сіденко С.В. Некономічні чинники світового економічного розвитку / Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – К.: Видавництво «Аврора-Прінт», 2011. – 234 с.
16. Кораблін С.О. Неоліберальний мейнстрім: коли Америка проти / С.О.Кораблін // Економіка України. – 2017. – № 5–6. – С. 90–105.
17. Галасюк В. Чому Україні не можна занадто покладатися на МВФ? / Віктор Галасюк. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.clubofrome.org.ua/zhittya-v-borg-korotke-abo-chomu-ukrayini-ne-mozhna-zanadto-pokladatisya-na-mvf/>
18. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2016 році. Статистичний збірник. – К. 2017. – 153 с.
19. Онищенко В. Стимулювання національного експорту / В.Онищенко, І.Гужва // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2017. – № 6. – С. 33–47.
20. Осташко Т.О. Зміна традиційних позицій українського експорту / Т.О.Осташко, В.Е.Ліп, В.В.Венгер, В.К.Олефір, О.С.Биконя // Економіка і прогнозування. – 2017. – № 2. – С. 57–74.
21. Гужва І.Ю. Участь України в зонах вільної торгівлі та можливості адаптації її національної економіки до умов, сформованих унаслідок створення мегарегіональних торговельних блоків / І.Ю.Гужва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – Одеса, 2016. – № 15. – С. 12–16.
22. Ус І.В. Щодо особливостей зовнішньоекономічної політики України в умовах створення нових інтеграційних мега-блоків. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1553>.
23. Котлубай В.О. Розвиток експортного та транзитного потенціалу України / В.О.Котлубай // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2016. – № 1(12). – Харків: ХНАДУ, 2016. – С.122–128.
24. Трофимчук А.П. Зовнішньоторгівельне співробітництво України з країнами Східної Азії в умовах глобалізації: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.: 08.00.02 «світове господарство і міжнародні економічні відносини» / А.П.Трофимчук. – Львів, 2017. – 20 с.
25. Дзяд О.В. Приховані торговельні бар'єри розвинутих країн світу / О.В.Дзяд // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Серія: Економіка. – Рівне, 2014. – № 2. – С. 100–106.
26. Сіденко В. Р. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель [Текст]: в 2-х т. – К., 2008. – Т. 2 : Европейская интеграция и экономическое развитие / Владимир Романович Сіденко; НАН Украины; Ин-т экон. и прогнозирова. – К., 2011. – 448 с.
27. Радзівєвська С.О. Глобальні доміанти розвитку Китаю / Радзівєвська С.О., Ус І.В., Покришка Д.С. // Міжнародна економічна політика. – 2017. – №26. – С.137–168.
28. Меркер Гюнтер Трансформація державного сектору в умовах глобалізації світового господарства (на прикладі промислово розвинутих країн): дис....к.е.н. / Меркер Гюнтер. – К., КНУ імені Тараса Шевченка, 2001. – 217 с.

29. Мельник А.Ф. Державно-приватне партнерство в системі інститутів національної економіки: механізми розвитку: монографія / Мельник А.Ф., Підгаєць С.В. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 278 с.

30. Білорус О.Г. Історичні і стратегічні імперативи трансформації та модернізації транзитивних країн в умовах глобалізації // О.Г.Білорус // Історичні і стратегічні імперативи модернізації провідних і транзитивних країн світу: збірник наукових праць / за заг. ред. О.В.Зернецької // Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. – С. 5–12.

References

1. Havrylyshyn B. Ukrainski dorohovkazy na rozdorizhzhikh tsvivilizatsii / Bohdan Havrylyshyn // Suchasnist. – 2007. – №10. – С. 58–64. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.clubofrome.org.ua/ukrayinski-dorogovkazi-na-rozdorizhzhyah-tsvivilizatsiyi-bogdan-gavrilishin/>

2. Radziivska S.O. Spivvidnoshennia neoliberalizmu, hlobalizatsiifinansializatsii: sutnistiosnovnasuperechnist / S.O.Radziivska // Zb. nauk. pr. Derzhavnoho ekonomiko-tehnolohichnoho universytetu transportu. Seriya «Ekonomika y upravlinnia». Vypusk 35. – K.: DETUT, 2016. – С.278–290.

3. Ieshchenko P.S. Vid depresii do aktyvizatsii zrostantia v ekonomichnii ta sotsialnii sferakh Ukrainy / Petro Stepanovych Yeshchenko // Ekonomika Ukrainy. – 2018. – № 2. – С. 3–20.

4. Holian V.A. Ekonomichna kryza v Ukraini: fenomen «hollandskoi khvoroby ta retsydyv «resursnoho prokliattia» / V.A.Holian // Ekonomika ta derzhava. – 2016. – №7. – С. 4–15.

5. Halasiuk V. Strategy Paper. Ukrainian Association of the Club of Rome // Halasiuk V., Vovk V. – November 2016. – 4 p.

6. Ortina H.V. Derzhavna polityka rozvytku realnoho sektoru ekonomiky Ukrainy: formuvannia ta realizatsiia antykryzovoi stratehii / H.V.Ortina. – Kharkiv: NUTsZU, 2017. – 416 s.

7. Fedulova L.I. Innovatsiinyi vektor rozvytku promyslovosti Ukrainy / Fedulova L.I. // Ekonomika Ukrainy. – 2013. – № 4. – С. 15–23; № 5. – С. 30–37.

8. Shovkun I.A. Finansovyi potentsial tehnolohichnoho vidtvorennia u pererobnii promyslovosti v rehionakh Ukrainy / Shovkun I.A. // Ekonomika Ukrainy. – 2013. – № 2. – С. 38–48; № 3. – С. 27–38.

9. Arkhanhelskyi Yu.S. Pro strukturnu perebudovu ekonomiky Ukrainy / Yurii Semenovych Arkhanhelskyi

// Dzerkalo tyzhnia. – 2018. – 14 kvitnia – 20 kvitnia. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://dt.ua/energy_market/pro-strukturnu-perebudovu-ekonomiki-ukrayini-275084.html

10. Zymovets V.V. Borhove navantazhennia ta investytsiina dysfunksiia v realnomu sektori ekonomiky Ukrainy / V.V.Zymovets, N.M.Sheludko // Ekonomika promyslovosti. – 2017. – № 3(79). – С. 82–95.

11. Strukturni transformatsii u svitovii ekonomitsi: vyklyky dlia Ukrainy / Analychna dopovid / Tsentrazumkova; V.Sidenko (kerivnyk proektu) ta in. – Kyiv: Zapovit, 2017. – 182 с.

12. Dykan V.L. Hlobalyzatsyonnye protsessy v ekonomiky Ukrainy / V.L.Dykan, A.V.Kuzub // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – 2017. – № 58. – С. 9–17.

13. Herasymchuk V.H. Doktrynalni osnovy svitovoi torhivli produktsiiei promyslovosti: protektsionizm i frytrederstvo / Herasymchuk V.H. // Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI». – 2016, Vyp. 13. – С. 79–85.

14. Hrytsenko A.A. Arkhytektynka bezopasnosti ekonomicheskoi y fynansovoi system Ukrainy / Andrei Andreevych Hrytsenko // Aktualni pytannia finansovoi bezpeky derzhavy. Zb. nauk. prats Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. «Aktualni pytannia bezpeky finansovoi systemy derzhavy», m. Kharkiv, 21 liutoho 2014 r. – С. 30–35. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/07_gricenko.pdf

15. Sidenko S.V. Neekonomichni chynnyky svitovoho ekonomichnoho rozvytku / Instytut svitovoi ekonomiky i mizhnarodnykh vidnosyn. – K.: Vydavnytstvo «Avrora-Print», 2011. – 234 s.

16. Korablin S.O. Neoliberalnyi meinstrim: koly Ameryka proty / S.O.Korablin // Ekonomika Ukrainy. – 2017. – № 5–6. – С. 90–105.

17. Halasiuk V. Chomu Ukraini ne mozhna zanutto pokladatysia na MVF? / Viktor Halasiuk. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.clubofrome.org.ua/zhittya-v-borg-korotke-abo-chomu-ukrayini-ne-mozhna-zanutto-pokladatysya-na-mvf/>

18. Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy ta posluhamy u 2016 rotsi. Statystychnyi zbirnyk. – K. 2017. – 153 с.

19. Onyshchenko V. Stymulivannia natsionalnoho eksportu / V.Onyshchenko, I.Huzhva // Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. – 2017. – № 6. – С. 33–47.

20. Ostashko T.O. Zmina tradytsiinykhpozytsii ukrainskoho eksportu / T.O.Ostashko, V.E.Lir, V.V.Venher, V.K.Olefir, O.S.Bykonja // Ekonomika i prohozuvannia. – 2017. – № 2. – С. 57–74.

21. Huzhva I.Iu. Uchast Ukrainy v zonakh vilnoi torhivli ta mozhlyvosti adaptatsii yii natsionalnoi ekonomiky do umov, sformovanykh unaslidok stvorennia meharehionalnykh torhovelnnykh blokiv / I.Iu.Huzhva // Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment. – Odesa, 2016. – № 15. – S. 12–16.

22. Us I.V. Shchodo osoblyvosti zovnishnoekonomichnoi polityky Ukrainy v umovakh stvorennia novykh intehratsiinykh meha–blokiv. Analychna zapyska. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/1553>.

23. Kotlubai V.O. Rozvytok eksportnoho ta tranzytnoho potentsialu Ukrainy / V.O.Kotlubai // Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva. – 2016. – № 1(12). – Kharkiv: KhNADU, 2016. – S.122–128.

24. Trofymchuk A.P. Zovnishnotorhovelne spivrobitnytstvo Ukrainy z krainamy Skhidnoi Azii v umovakh hlobalizatsii: avtoref. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: spets.: 08.00.02 «svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny» / A.P.Trofymchuk. – Lviv, 2017. – 20 s.

25. Dziad O.V. Prykhovani torhovelni bariery rozvynutykh krain svitu / O.V.Dziad // Visnyk natsionalnoho universytetu vodnoho gospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Serii: Ekonomika. – Rivne, 2014. – № 2. – S. 100–106.

26. Sydenko V. R. Hlobalyzatsiia – evropeiskaia yntehratsiia – ekonomycheskoe razvytye: ukraïnskaia model [Tekst]: v 2–kh t. – K., 2008. – T. 2 : Evropeiskaia yntehratsiia y ekonomycheskoe razvytye / Vladymyr Romanovych Sydenko; NAN Ukraïny ; Yn–t ekon. y prohnozyrov. – K., 2011. – 448 s.

27. Radziievska S.O. Hlobalni dominanty rozvytku Kytaïu / Radziievska S.O., Us I.V., Pokryshka D.S. // Mizhnarodna ekonomichna polityka. – 2017. – №26. – S.137–168.

28. Merker Hiunter Transformatsiia derzhavnoho sektoru v umovakh hlobalizatsii svitovoho gospodarstva (na prykladi promyslovo rozvynutykh krain): dys...k.e.n. / Merker Hiunter. – K., KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2001. – 217 s.

29. Melnyk A.F. Derzhavno–pryvatne partnerstvo v systemi instytutiv natsionalnoi ekonomiky: mekhanizmy rozvytku: monohrafiia / Melnyk A.F., Pidhaiets S.V. – Ternopil: TNEU, 2017. – 278 s.

30. Bilorus O.H. Istorychni i stratehichni imperatyvy transformatsii ta modernizatsii tranzytyvnykh krain v umovakh hlobalizatsii // O.H.Bilorus // Istorychni i stratehichni imperatyvy modernizatsii providnykh i tranzytyvnykh krain svitu: zbirnyk naukovykh prats / za zah. red. O.V.Zernetskoi // Derzhavna ustanova «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukraïny». – K.: DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukraïny», 2017. – S. 5–12.

Дані про автора

Радзієвська Світлана Олександрівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Державного університету інфраструктури та технологій

e-mail: duit.kyiv@ukr.net

Данные об авторе

Радзиевская Светлана Александровна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры теоретической и прикладной экономики Государственного университета инфраструктуры и технологий

e-mail: duit.kyiv@ukr.net

Data about the author

Svitlana Radziyevska,

Ph.D. in Economics, Associate Professor at the Department for Theoretical and Applied Economics of the State University of Infrastructure and Technology

e-mail: duit.kyiv@ukr.net

УДК: 336.3

DOI: 10.5281/zenodo.1482882

РЕШЕТНИК Н.І.

Фінансові проблеми України в контексті концепції сталого розвитку

У статті, з позицій концепції сталого розвитку, представлено переваги внутрішнього боргу перед зовнішнім та їх взаємовплив на банківську політику, доходи та заощадження населення, адекватну оцінку робочої сили

Ключові слова: сталий розвиток, зовнішній борг, внутрішній борг, сукупний борг, заощадження населення, оцінка робочої сили, еміграція робочої сили.